

Nr 23.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen med förslag till lag, innefattande ändring i gällande stadganden om nattvardsgång; given Stockholms slott den 14 januari 1916.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag, innefattande ändring i gällande stadganden om nattvardsgång.

Den av allmänt kyrkomöte år 1915 avlåtna skrivelse i ärendet bifogas; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Berndt Hasselrot.

Förslag

till

Lag,**innefattande ändring i gällande stadganden om nattvardsgång.**

Med ändring av 11 kap. 9 § kyrkolagen samt med upphävande av vad i förordningen den 4 maj 1855 angående vissa föreskrifter till kyrkotuktens upprätthållande är stadgat om påföljd för den, som gått oskriftad till nattvarden, förordnas som följer:

Vid offentlig nattvardsgång må den, som underlåtit att deltaga i det föregående skriftermålet, ej av sådan grund anses obehörig att komma i åtnjutande av sakramentet.

---

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
torsdagen den 9 september 1915.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden: HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Efter gemensam beredning med chefen för ecklesiastikdepartementet anförde chefen för justitiedepartementet statsrådet Hasselrot följande:
»Enligt nu gällande bestämmelser angående offentlig nattvardsgång är såsom villkor för tillträde till nattvarden föreskrivet, att nattvardsgäst skall hava deltagit i det föregående skriftermålet. I 11 kap. 9 § kyrkolagen heter det, att om någon skulle vara så obetänkt och ogudaktig, att han oskriftad kommer fram till nattvardsbordet, då skall han från altaret avvisas och därjämte vara förfallen till kyrkoplikt. Sedan genom förordningen den 4 maj 1855 all kyrkoplikt blivit avskaffad, föreskrevs i en samma dag utgiven förordning angående vissa föreskrifter till kyrkotuktens upprätthållande bland annat, att den, som gått oskriftad till nattvarden, ej åter må komma i åtnjutande därav,

förrän han av sin själasörjare i närvaro av två eller tre bland församlingens medlemmar låtit sig enskilt skriftas och avlösas.

8 kap. 2 § kyrkolagen ansågs jämväl uppställa såsom villkor för tillträde till nattvarden, att anmälan till skriftermål och nattvardsgång förut gjorts hos vederbörande pastor. Sedan emellertid kyrkomötet hos Kungl. Maj:t begärt upphävande av nämnda stadgande om anmälnings-skyldighet, framlade Kungl. Maj:t för 1909 års kyrkomöte och 1910 års riksdag förslag till lag härom, vari föreskrevs, att vid offentlig nattvardsgång finge den, som underlåtit anmäla sig till deltagande däri, ej av sådan grund anses obehörig att komma i åtnjutande av sakramentet. Detta förslag upphöjdes sedan till lag den 18 mars 1910.

Kyrkomötet har sedermera i skrivelse den 2 november 1910 anhållit, det täcktes Kungl. Maj:t låta vidtaga åtgärder för sådan ändring av gällande bestämmelser, att vid offentlig nattvardsgång den, som är nattvardsberättigad men underlåtit att deltaga i det förutgående skriftermålet, ej måtte av sådan grund anses obehörig att komma i åtnjutande av sakramentet.

Denna skrivelse var föranledd av två vid kyrkomötet väckta motioner i förevarande fråga. I den ena av dessa motioner anfördes i huvudsak följande:

Genom borttagandet av föreskriften om obligatorisk anteckning före nattvardens begående hade ett steg tagits till vindicerande av nattvardens evangeliska uppgift inom kyrkan. Till sin fulla rätt komme nattvarden först då, när man i predikan kunde inbjuda till ett omedelbart framträdande till nattvardsbordet och när en var, hos vilken ett behov av nattvarden gjorde sig gällande, kunde omedelbart dit framträda. Ett bestämt hinder härför utgjorde den bestämmelsen, att varje nattvardsgäst måste förut deltaga i skriftermålet och avlösningen och att en var, som driven av sitt hjärtas begär ginge oskriftad fram, hemfölle till straff såsom en grov brottsling med enskild skrift. Detta stode i bestämd strid med den heliga skrift och hela kristendomens väsen. Säkert vore, att skriftermålet både genom sin form och sitt innehåll jämte den tidsutdräkt, gudstjänsten därigenom fått, väsentligen bidragit till att församlingsmedlemmarna till så stor del, som fallet vore i vissa trakter, övergivit nattvardsbordet. Såväl den enskildes andliga liv som församningslivet i dess helhet lede därigenom skada. Det hemställdes därför, att kyrkomötet ville hos Kungl. Maj:t anhålla om åtgärders vidtagande för att, då nattvard firades i sammanhang med högmässan, skriftermålet måtte kunna ersättas med en liturgisk förmaning före nattvardsmässan.

I den andra vid kyrkomötet härom väckta motionen anfördes, under åberopande av den nyssnämnda motionen, att ett olika tillvägagångssätt inom olika församlingar särskilt på grund av olikheterna mellan land och stad måhända kunde vara önskligt, och yrkades därför, att kyrkomötet måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om åtgärder för sådan ändring av gällande kyrkolag och kyrkohandbok, att, därest domkapitlet så prövade skäligt, måtte åt församling, som därom gjorde ansökan, medgivas rätt att, då nattvard firades i sammanhang med högmässan, utbyta skriftermålet mot en i handboken formulerad hjärtlig och innerlig allokution till nattvardsgästerna, samt att uraktlätet deltagande i skriftermål icke måtte utgöra hinder för deltagande i firandet av nattvarden.

Kyrkolagsutskottet yttrade i sitt över dessa motioner avgivna betänkande:

Vad i den senare motionen vore föreslaget i fråga om rätt att utbyta skriftermålet mot något annat, innebure en begynnelse till borttagandet av skriftermålet i evangelisk-luthersk mening. Det måste då sättas i fråga, om en sådan förändring verkligen påkallades av det rådande tänkesättet hos vårt folk, av en förefintlig starkare opinion hos församlingarna och särskilt de religiöst intresserade medlemmarna av dem. Utskottet vore övertygat, att så ej vore fallet, och funne det vid sådant förhållande betänkligt att lämna en tillfällig kyrkostämmomajoritet i hand att beröva de andra församlingsmedlemmarna något, som av många av dem med rätta högt skattades. Domkapitlets förutsatta prövning av beslutet torde härvid enligt sakens natur bliva huvudsakligen formell och följaktligen ett ej fullt tillräckligt korrektiv. Utskottet ansåge sig därför icke kunna biträda motionärernas framställning i denna del. Däremot hölle utskottet före, att särskilt i vår tid, då deltagandet i de offentliga nattvardsgångarna syntes vara i avtagande, tillträdet till nattvardsbordet borde så långt som möjligt främjas. Underlåtenhet av förutgången anmälan utgjorde ej längre hinder för deltagande i skriftermål och nattvardsgång, men deltagande i skriftermål utgjorde fortfarande villkor för rätt till delaktighet i nattvarden. Det påyrkades nu större frihet även i detta avseende och utskottet ansåge ett sådant yrkande icke vara oberättigat. Det kunde inträffa, att en kyrkobesökare, som icke deltagit i skriftermålet, kände sig manad, det kunde nu vara av redan förut känt andligt behov eller i följd av under gudstjänstfirandet väckt önskan, att sluta sig till nattvardsgästerna. Det måste då kännas såsom opåkallat, att utevaron från skriftermålet skulle utestänga från nattvarden. En större frihet i förevarande hänseende torde därför böra medgivas. Då emellertid här måste vara fråga allenast om offentlig

nattvardsgång, men motionärernas förslag i denna del enligt dess ordalydelse omfattade varje nattvardsfirande och jämväl i övrigt vore mindre tillfredsställande, hade utskottet funnit sig icke kunna förorda detta förslag oförändrat.

Utskottets hemställan utmynnade i det yrkande, som innefattas i kyrkomötets förenämnda skrivelse den 2 november 1910. Jämväl dennas motivering överensstämmer med den i utskottets betänkande anförda.

Över kyrkomötets skrivelse hava samtliga domkapitel ävensom Stockholms stads konsistorium samt hovkonsistorium avgivit infordrade utlåtanden. I flertalet av dessa yttranden tillstyrkes bifall till kyrkomötets hemställan. Tre domkapitel avstyrka emellertid ändring av nuvarande bestämmelser.

Säkerligen kunna, såsom kyrkomötet i sin skrivelse framhåller, fall inträffa, då en person, som ej närvarit vid skriftermålet, det oaktat skulle önska att deltaga i nattvarden och då hans uteslutande därifrån på sådan grund måste synas opåkallat. Förefinnes hos någon ett verkligt behov av att deltaga i nattvardsgången, bör ej för honom stå hindrande i vägen den omständigheten, att han av en eller annan anledning icke närvarit vid det föregående skriftermålet; längtan efter nattvarden har kanske väckts hos honom först senare. Ännu mindre tilltalande skulle det vara, om de föreskrifter angående enskild skrift, som förekomma i nämnda förordning den 4 maj 1855, skulle tillämpas. Några menliga följder av ett borttagande utav bestämmelsen om deltagande i skriftermål såsom villkor för att vid offentlig nattvardsgång komma i åtnjutande av sakramentet synas icke vara att befara. Att härigenom skulle föranledas missbruk av nattvarden, lär man ej behöva frukta.

Ett domkapitel håller före, att stadgandet om deltagande i skriftermål såsom villkor för att vid offentlig nattvardsgång erhålla sakramentet bör borttagas endast beträffande de fall, då högmässa föregår nattvardens utdelande. En dylik bestämmelse synes dock icke vara att förorda, då därmed torde avses att i stället för det nuvarande villkoret för tillträde till nattvarden sätta ett annat, nämligen beivrande av högmässogudstjänsten. Avsikten med den av kyrkomötet begärda ändringen är ju, att deltagande i nattvarden skall så långt som möjligt främjas, och detta syfte skulle delvis förfelas genom en sådan begränsning av ändringens omfattning.

I enlighet med vad nu anförts har utarbetats ett förslag till lag, innefattande ändring i gällande stadganden om nattvardsgång.»

Föredragande departementschefen uppläste härefter nämnda lagförslag, som var av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar; och

hemställde departementschefen, att lagrådets yttrande över detta förslag måtte för det i § 87 regeringsformen angivna ändamål inhämtas genom utdrag av protokollet.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställan täcktes Hans Maj:ts Konungen lämna bifall.

Ur protokollet
N. Beite.

Förslag

till

Lag,**innefattande ändring i gällande stadganden om nattvardsgång.**

Med ändring av 11 kap. 9 § kyrkolagen samt med upphävande av vad i förordningen den 4 maj 1855 angående vissa föreskrifter till kyrkotuktens upprätthållande är stadgat om påföljd för den, som gått oskriftad till nattvarden, förordnas som följer:

Vid offentlig nattvardsgång må den, som underlåtit att delta i det föregående skriftermålet, ej av sådan grund anses obehörig att komma i åtnjutande av sakramentet.

---

*Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd måndagen
den 20 september 1915.*

Närvarande:

Justitieråden BERGMAN,
SJÖGREN,
Regeringsrådet PALMGREN,
Justitierådet DYBERG.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 9 september 1915, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets yttrande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas över upprättat förslag till lag, *innefattande ändring i gällande stadganden om nattvardsgång.*

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av hovrättsfiskalen Alvar Elis Rodhe.

Lagrådet lämnade förslaget utan anmärkning.

Ur protokollet:
Erik Ölander.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott fredagen den 1 oktober 1915.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden: HASSELROT,
friherre BECK-FRIIS,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Hasselrot anmälde, efter gemensam beredning med chefen för ecklesiastikdepartementet, lagrådets genom utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden den 9 september 1915 inhämtade utlåtande över upprättat förslag till lag, innefattande ändring i gällande stadganden om nattvardsgång, samt hemställde, att över förslaget, som av lagrådet lämnats utan anmärkning, kyrkomötets yttrande måtte jämlikt § 87 mom. 2 regeringsformen inhämtas.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdna hemställan tackes Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle till kyrkomötet avlätas nådig skrivelse av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Israel Myrberg.

Bilaga.

Kungl. Maj:ts nådiga skrivelse till kyrkomötet med förslag till lag, innefattande ändring i gällande stadganden om nattvardsgång; given Stockholms slott den 1 oktober 1915.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t jämlikt § 87 mom. 2 regeringsformen inhämta kyrkomötets yttrande, huruvida kyrkomötet godkänner härvid fogade förslag till lag, innefattande ändring i gällande stadganden om nattvardsgång.

Kungl. Maj:t förbliver kyrkomötet med all kungl. nåd och ynnestädse välbevågen.

GUSTAF.

Berndt Hasselrot.

Förslag

till

Lag,**innefattande ändring i gällande stadganden om nattvardsgång.**

Med ändring av 11 kap. 9 § kyrkolagen samt med upphävande av vad i förordningen den 4 maj 1855 angående vissa föreskrifter till kyrkotuktens upprätthållande är stadgat om påföljd för den, som gått oskriftad till nattvarden, förordnas som följer:

Vid offentlig nattvardsgång må den, som underlåtit att delta i det föregående skriftermålet, ej av sådan grund anses obehörig att komma i åtnjutande av sakramentet.

Till Konungen.

Eders Kungl. Maj:t har i en till kyrkomötet avlåten nådig skrivelse den 1 oktober 1915, nr 10, förklarats sig vilja, jämlikt § 87 mom. 2 regeringsformen, inhämta kyrkomötets yttrande, huruvida kyrkomötet godkände följande förslag till

Lag,**innefattande ändring i gällande stadganden om nattvardsgång.**

Med ändring av 11 kap. 9 § kyrkolagen samt med upphävande av vad i förordningen den 4 maj 1855 angående vissa föreskrifter till kyrkotuktens upprätthållande är stadgat om påföljd för den, som gått oskriftad till nattvarden, förordnas som följer:

Vid offentlig nattvardsgång må den, som underlåtit att deltaga i det föregående skriftermålet, ej av sådan grund anses obehörig att komma i åtnjutandet av sakramentet.

Mot ifrågavarande lagförslag, som är föranlett av en utav kyrkomötet den 2 november 1910 till Eders Kungl. Maj:t avlåten skrivelse i ämnet och överensstämmer med de av kyrkomötet i berörda skrivelse uttalade önskningar, har kyrkomötet icke något att erinra.

Att icke lagförslaget innebär något som helst eftergivande av den vederbörande pastor åliggande skyldighet att låta nattvardsgången föregås av allmänt skriftermål, framlyser av förslagets ordalydelse. Av denna framgår ock, att nattvardsgästernas deltagande i skriftermål fortfarande anses såsom allmän regel. Det må sålunda icke så fattas, som skulle genom förslaget, om det varder upphöjt till lag, lämnas åt den enskilda nattvardsgästens *godtycke* att bevista skriftermålet eller icke. En sådan innebörd har förslaget ingalunda. Endast om synnerliga skäl föreligga, bör en nattvardsgäst anse sig kunna avstå från skrifter-

målet. Att avgöra, huruvida tillräckliga skäl härtill finnas, överlämnas emellertid för framtiden åt den enskildes egen prövning.

På grund av vad sålunda anförts får kyrkomötet anmäla, att kyrkomötet godkänt Eders Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag till lag, innefattande ändring i gällande stadganden om nattvardsgång.

Underdånigst

På kyrkomötets vägnar:

NATHAN SÖDERBLOM.

A. v. Krusenstjerna.

Stockholm den 22 oktober 1915.

Kyrkomötet, i anledning av Kungl. Maj:ts nådiga skrivelse till kyrkomötet med förslag till lag, innefattande ändring i gällande stadganden om nattvardsgång.

(Kyrkolagsutskottets betänkande nr 3.)

---

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
fredagen den 14 januari 1916.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden: HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Hasselrot anmälde efter gemensam beredning med chefen för ecklesiastikdepartementet kyrkomötets skrivelse den 22 oktober 1915, vari tillkännagivits, att kyrkomötet godkänt ett av Kungl. Maj:t för kyrkomötet framlagt förslag till lag, innefattande ändring i gällande stadganden om nattvardsgång.

Föredragande departementschefen hemställde, att omförmälda förslag måtte, jämlikt § 87 regeringsformen, genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle till riksdagen avlåtas proposition av den lydelse bilaga ... vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Erik Ölander.
